

БОРАН Б. ШИПКА
Правни факултет за привреду и
правосуђе, Нови Сад
БОРАН М. БЕЈАТОВИЋ*
Београдска пословна школа
Београд

УДК 316.334.4:349.6(4)
Прегледни рад
Примљен: 27.04.2014
Одобрен: 17.05.2014

ЗНАЧАЈ АФИРМАЦИЈЕ ПРАВНОГ ОКВИРА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Сажетак: Посматрајући данас стање заштите животне средине, може се рећи да различита питања у области животне средине или у вези са животном средином заузимају значајан део активности ЕУ. Ипак, тек почетком седамдесетих година XX века, тада Европска заједница (ЕЗ) почела је да предузима интензивније политичке акције у овој области. Овај развој се може разумети ако да упоредимо са трендом јачања свести о значају и глобалним последицама проблема животне средине као и (не)предузимања одговарајућих релевантних субјеката шире у међународној заједници с краја шездесетих година XX века.

Кључне речи: екологија, закони, ЕУ, хармонизација

Увод

Животна средина, човекова околина или околиш представља све оно што нас окружује, односно све оно са чиме је директно или индиректно повезана човекова животна и производна активност. *Природна средина* представља близак појам при чему овде не морају бити присутне активности човека нити човек мора имати директних утицаја. Ипак, у погледу технолошког напретка, развоја индустрије и све већег утицаја човека на глобалном нивоу на природу и екосистеме граница између ова два термина постаје све нејаснија.

* bejatovic@pravni-fakultet.info

Такође, термин животна средина се често меша са термином екологија, али екологија представља науку о животној средини. Име науке потиче од грчких речи *oikos* - дом, домаћинство и *logos* – наука, изучавање. Термин екологија први пут је употребио немачки биолог Ернест Хекел (Ernest Hekel) 1866. године. У лаичкој јавности се овај термин често користи као синоним за појам заштите животне средине, што није исправно јер је заштита животне средине само једна од области којима се бави екологија.

У суштини, екологија је научна дисциплина која проучава распоред и распрострањеност живих организама и биолошке интеракције између организама и њиховог окружења. Окружење (животна средина) организама укључује физичке особине, које сумирано могу да се опишу тзв. абиотичким факторима као што су клима и геолошки услови (геологија), али такође укључује и друге организме који деле са њим његов екосистем односно станиште.

Значај заштите животне средине

Током својих активности, које могу бити урбанизација или експлоатација, човек мења природно окружење и то често тако што нарушава природну околину. Изградњом хидроцентрала и акумулација, сечом шума, пошумљавањем, експлоатацијом минералних сировина, стварањем депонија, емисијом гасова, нуклеарним пробама и др. Човек утиче на промену читавих подручја. Као резултат човекових активности долази до промена или нарушавања екосистема и климатских промена на локалном и глобалном нивоу. Познато је да су природни ресурси ограничени, па је и неопходан развој еколошке политике, поготово у сиромашним земљама. Еколошка криза може се спречити само ако се схвати као питање живота на планети Земљи уопште, а не само опстанка човека. Еколошки проблеми су бројни и објективно тешки за решавање. Сваке године изчезне близу 40.000 врста (34.000 биљних врста и 5200 животињских врста широм света су пред изумирањем, а много хиљада њих изумре пре него што буду уврштене у списак угрожених). С њима нестаје и могућност њихове употребе у медицини и науци која би могла помоћи човечанству у смањивању глади и проналажењу лекова за разне болести. Многи биолози верују да смо усред највеће епизоде изумирања од нестанка диносауруса пре 65 милиона година искључиво заслугом човековог односа према природи и себи самом.

Еколошки проблеми савременог човека су толико обимни и интензивни да превазилазе моћ ефективне интервенције било које појединачне земље, организације, струке, науке и дисциплине. Само заједнички сазнајно-практични напори свих земаља, могу да ублаже застрашујуће последице еколошке катастрофе. Према једном од „адвоката” природе, Алду Леополду (1949), у свеобухватна размишљања о природи која нас окружује, уведена је тзв. етика Земље.

Она афирмише права свих ресурса, укључујући биљке, животиње, али и сировине и омогућава им право на постојање у свом природном аутохтоном, окружењу. Оваква етика Земље подразумева морлну одговорност појединца према осталим људима и друштву, као и ширем природном окружењу које у себи укључује биљке, животиње, пределе и ваздух. Ако би се људи придржавали етичких принципа одговорности осетљивости и пропорционалности, њихове активности у природи би омогућиле како садашњим тако и будућим генерацијама живот у одрживом окружењу.

Еколошка политика ЕУ

Посматрајући данс стање заштите животне средине, може се рећи да различита питања у области животне средине ил у вези са животном средином заузимају значајан део активности ЕУ. Ипак, тек почетком седамдесетих година XX века, тада Европска заједница (ЕЗ) почела је да предузима интензивније политичке акције у овој области. Овај развој се може разумети ако да упоредимо са трендом јачања свести о значају и глобалним последицама проблема животне средине као и (не)предузимања одговарајућих релевантних субјеката шире у међународној заједници с краја шездесетих година XX века. Први прописи које је ЕЗ донела у области животне средине били су, између осталих, директиве које су се односиле на управљање отпадом (1975. г.), квалитет воде за купање (1976. г.), заштиту птица (1979. г.), итд. Различите мере које су предузимане у том периоду биле су на специфичан начин повезане са питањима у области животне средине и имале су превасходно циљеве који су се односили на заједничко тржиште. Због тога је и правни основ њиховог усвајања био члан 100. Уговора о оснивању Европске заједнице (нпр. испитивање нових хемикалија, усклађивање приступа контроли загађења, итд). Серија од шест до сада донетих акционих програма ЕУ у области животне средине започела је 1972. године, чиме је учињен кључни преокрет у политици ЕУ. Првим Акционим програмом (1972. г.)

је прецизирано да Комисија треба да предложи мере за смањење загађивања, унапређивање природне и урбане животне средине, и да предузме потребне активности везане за проблеме животне средине узроковане оштећењем појединих природних ресурса и унапређењем свести о проблемима животне средине и образовања. Ове активности су утицале на предузимање активнијих мера на припреми и усвајању појединих прописа у области животне средине.

Заштита и унапређење животне средине све више избијају у први план политике ЕУ са јасно позиционираним циљевима: очување животне средине и побољшање њеног квалитета; заштита човековог здравља; опрезна и рационална употреба природних ресурса; унапређење мера на међународном нивоу за превладавање регионалних и глобалних проблема животне средине.

У **Римским уговорима** (1958) није предвиђена надлежност за еколошку политику. На еколошке проблеме државе чланице реаговале су на националном нивоу. Као међународни проблем, загађење животне средине се, свакако није могло ефикасно решити на националном нивоу. Како су се уз то, различите националне мере и норме производње, релевантне за животну средину, све више јављале као препрека за трговину унутар и ван заједничког тржишта, све гласнији је бивао позив на вођење еколошке политике на нивоу Заједнице. Непосредно након прве Конференције Уједињених нација о човековој животној средини, одржане у јуну 1972. године на самиту ЕЗ одржаном у Паризу од комисије је затражено да разради акциони програм заштите животне средине.¹

Полазећи од тога да ризик акциденталног угрожавања животне средине представља експанзивну појаву која не познаје границе између држава и региона, међународна заједница је рано уочила потребу јединственог сагледавања начина, поступака и услова за постављање и унапређење животне средине у целини или појединих њених сегмената.²

Међународна заједница је такође правилно уочила опасност од различитих облика и видова повређивања или угрожавања животне средине.³

¹ Анита Волф-Нидермајер, „Еколошка политика”, Европа од А до Ш – приручник за европску интеграцију, Фондација Конрад Аденауер, Београд, 2004, стр. 61-62.

² Моника Нинковић, Заштита животне средине и еколошке парнице у САД, Београд, 2004, стр.112-123.

³ Патриција В. Бирније, Интернационал Лав анд тхе Енвиронментал, Охфорд, 2002, пп. 153-168.

У том правцу данас је у међународним оквирима постављена јединствена основа у правцу успостављања „одрживог развоја” животне средине у складу са економским и друштвеним потребама.

У новије време, заштита животне средине добија све већи значај у политици Европске уније. Циљеви еколошке политике у оквиру Европске уније јесу следећи:

- очување животне средине и побољшање њеног квалитета;
- заштита човековог здравља;
- опрезна и рационална употреба природних ресурса и
- унапређење мера на међународном нивоу за превладавање регионалних и глобалних проблема животне средине.

Почетком 70-их година призната је нужност заједничке еколошке политике. Издата је опсежна регулатива ЕЗ о животној средини чију су садржину чинили нормативни налази и забране. Поред тога, у оквиру ЕЗ су спровођени акциони еколошки програми.

Стриктну надлежност за животну средину ЕЗ је добила тек ревизијом уговора кроз „АБЦ” **Јединствени Европски акт** (ЈЕА 1987). Том приликом утврђене смернице које су до тада већ дуго биле у пракси: принципи превенције и спречавања и принцип узрока и порекла. У „АБЦ” уговор из Амстердама из 1999. године укључен је принцип одрживог (постојаног) развоја већ у преамбули Уговора о ЕУ. У том смислу, Европска заједница је обавезна да фокусира своје активности на високој мери заштите и побољшању квалитета животне средине. Међутим, иако има делимичних побољшања, реална еколошка ситуација у Европи сигнализира на упозоравајуће трендове у разним доменима: квалитет воде и земљишта, квалитет ваздуха, експлоатација ресурса, управљање отпадом, туризам и друго. Од 1993. се производима испитаним на одговарајући начин додељује АБЦ Европски еколошки симбол, а од 1995. године, након еколошке контроле, еко знак могу да добију и предузећа.

По увођењу Уредбе о обављању еколошке контроле 1995. године, предузећима се оставља могућност да се најмање сваке треће године подвргну контроли којом се проверава да ли предузеће испуњава еколошке прописе. Посебно се прате предузећа која постижу завидан ниво заштите животне средине кроз примену конкретних мера у том домену.

Уговор из Мастрихта (1992. г.) обезбеђује даље јачање места и улоге политике Заједнице у области животне средине укључивањем, међу своје основне циљеве, и унапређивање „одрживог и не-

инфлаторног раста уз поштовање животне средине (члан 2).⁴ Значај економског и друштвеног напретка који је у равнотежи и који је одржив, наглашен је и у члану Б у делу Заједничких одредби Уговора. Јачање места и улоге политике животне средине нашло је одраза иу делу Наслова који се односи на животну средину кроз формулацију да је циљ политике „висок ниво заштите” засноване на принципу предострожности, поред других принципа који су већ били формулисани у Јединственом европском акту. Осим тога, значај повезивања циљева политике у области животне средине са циљевима у другим секторским областима додатно је наглашен кроз формулацију из члана 130р да захтеви заштите животне средине морају бити интегрисани у дефинисање и спровођење других политика Заједнице.⁵ Значај Уговора из Мастрихта треба посматрати и у контексту измењене улоге Европског парламента и Савета у доношењу одлука, тј. јачања улоге Европског парламента у развоју политике животне средине установљавањем процедуре заједничког одлучивања са Саветом, односно проширивањем броја области у којима Савет може усвајати прописе коришћењем „квалификоване већине” уместо једногласности.

Одредбама Амстердамског уговора (1997. г.) одрживи развој је експлицитно дефинисан као циљ Заједнице. Чланом 2. је дефинисано да Заједница има за циљ да унапређује „складан, у равнотежен и одржив развој привредних активности” и „одржив и не-инфлаторан раст”, заједно са „високим степеном запослености и социјалне заштите, једнакости између мушкараца и жена, високим нивоом конкурентности и усклађености економских резултата, итд. У вези са овим је и јачање захтева за интеграцију циљева у области политике животне средине у друге секторе дефинисано одредбом члана 6. Уговора кроз формулацију да „захтеви у области заштите животне средине морају бити интегрисани у формулисање и спровођење других политика Заједнице.

Поред тога, значај Амстердамског уговора, заједно са претходним изменама, произилази из чињенице да је доношење одлука које се тичу животне средине учињено једноставнијим, будући да је процедура заједничког одлучивања (осим предвиђених изузетака) постала уобичајена чиме је ојачана улога Европског парламента. Ово је проширено и на политику у области транспорта, Транс-Европске мреже и прописе који

⁴ За више информација погледати:

http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_en.htm

⁵ Значај политике Заједнице у области животне средине оснажен је Декларацијом држава чланица о процени утицаја на животну средину мера заједнице из анекса Уговора.

(<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html#0102000040>)

се односе на Структурални фонд. Ширим циљевима утврђеним у члану 1747 обезбеђена је правна основа Заједнице да делује у свим областима од значаја за политику животне средине.

Уговором из Нице (2001. г.) нису учињене измене основних, већ раније дефинисаних одредби које се односе на животну средину. Ипак, извесним доприносом променама политике у области животне средине сматрају се и промене у систему гласања које се односе на систем квалификоване већине.

Извори права ЕУ у области животне средине

Најзначајнији примарни извор права ЕУ су оснивачки уговори иакоовој категорију припадају и општа правна начела. За међународне споразуме које закључи Европска заједница са трећим државама или међународним организацијама сматра се да су испод примарног права, а изнад секундарног права.⁶

Неколико се одредби Уговора о Европској унији и Уговора о функционисању Европске уније директно односе на област животне средине и одрживог развоја.

Кључним се могу сматрати одредбе садржане у члановима 191-193.- Наслов XX (раније чланови 174-176 - Наслов XIX) као и члану 4 и члану 11.(раније члан 6) Уговора о функционисању ЕУ као и члан 3 (раније члан 2)Уговора о ЕУ.

У односу на ранија решења, Лисабонски уговор (ступио на снагу 1.децембра, 2009. године) суштински не дира у основни садржај релевантних одредби о животној средини које су већ биле садржане у Уговору о оснивању Европске заједнице (чланови 175-176), осим што су у новој нумерацији у Уговору о функционисању Европске уније постали чланови191-193.

Секундарним изворима права обухваћени су они прописи које доносе надлежни органи Уније. Према одредбама члана 288 Уговора о функционисању ЕУ институције Уније, у спровођењу своје надлежности, доносе уредбе, директиве, одлуке, препоруке и мишљења, при чему су прва три обавезујући наразличите начине. Уредбе имају општу примену и примењују се у целини и директно.

Директиве су обавезне са становишта резултата који треба да се оствари,а државама чланицама се оставља могућност избора метода и

⁶ Кошичиарова, С., *ЕЦ Енвиронментал Лав*, Плзен: Алеш Ченек, 2009, п. 23.

форме. Одлуке су обавезне у целини у односу на онога коме су упућене (када јето назначено). Сама процедура усвајања аката регулисана је одредбамачланова 293-299 истог Уговора.

Остављајући по страни извесне дилеме око начина класификованња секундарних прописа ЕУ у области животне средине све изворе права овде излажемо на следећи начин: хоризонтално законодавство, нуклеарна безбедност и радиоактивни отпад, заштита и управљање водама, мониторинг атмосферског загађења, спречавање загађивања буком, хемикалије, индустријски ризици, биотехнологије, очување дивље фауне и флоре, управљање отпадом и чистетехнологије и цивилна заштита.

Иначе, укупно 681 различитих аката ЕУ у области „животне средине” (према подацима са сајта „ЕУР – Лех”) класификовано је у четири категорије:

- опште одредбе и програми;
- загађење и непријатности;
- простор, животна средина и природни ресурси и
- међународна сарадња.

Од укупног броја важећих прописа на програме, документе и прописе општег карактера отпада 126. Најбројнија група аката је она која се односе на загађење (укупно је 364), а унутар ове групе најбројнија је подгрупа која се односи на хемикалије, индустријски ризик и биотехнологију (генетички модификоване организме - укупно 113), након чега долази подгрупа прописа који се односе на „мониторинг атмосферског загађена” (107), затим „заштиту и управљање водама” (56), нуклеарну безбедност и радиоактивни отпад (53) и на крају спречавање загађења буком (13).

Група прописа која се односи на „простор, животну средину и природне ресурсе” (укупно 128 различитих прописа) најбројнији су прописи који се односе на „управљање отпадом и чисте технологије” (71), затим прописи из области „очувања дивље фауне и флоре” (47) и на крају прописи који се односе на „управљање и ефикасно коришћење простора, животне средине и природне ресурсе” (7).

У области „међународне сарадње” укупно је 89 важећих прописа ЕУ.

Хоризонтално законодавство у области животне средине обухвата различита питања и прописе који имају међусекторски значај, за разлику од прописа која се односе на одређене конкретне области или медијуме као што су нпр. Заштита ваздуха, заштита и управљање водним

ресурсима, управљање отпадом, итд. Значај овог дела политике и права животне средине ЕУ произилази и из чињенице што се прописи из ове групе углавном баве процедуралним аспектима појединих питања од значаја за друге области.

На тај начин се обезбеђују механизми и инструменти потребни за унапређивање одлучивања, развој и спровођење политике и прописа у различитим конкретним областима. У овој групи су, између осталог, следећа питања и прописи којима се регулишу:

- процена утицаја пројеката на животну средину (EIA);
- стратешка процена утицаја на животну средину (SEA);
- приступ јавности информацијама у области животне средине;
- учешће јавности у одлучивању о питањима која се тичу животне средине;
- оснивање Европске агенције за животну средину (EEA);
- одговорност за штете у животној средини;
- Евроспки регистар испуштања и трансфера загађујућих супстанци (EPRTR)
- LIFE + програм
- Програм за унашређивање активности заштите животне средине са НВО, итд.

Најзначајнији извори права ЕУ у групи тзв. хоризонталне легислативе су:

- Директива 85/337/ЕЕС, 97/11/ЕС о процени утицаја на животну средину;⁷
- Директива 2001/42/ЕС о стратешкој процени утицаја на животну средину
- Директива 2003/4/ЕС о приступу јавности информацијама из области животне средине⁸
- Директива 2003/35/ЕС о учешћу јавности у одлучивању о питањима која се тичу животне средине⁹

⁷ Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment (OJ L 175, 5.7.1985, p. 40–48, OJ L 73, p.5, OJ L 156, p. 17).

Za prevodnasrpskivideti: Bogdanović, S., (ur.). Direktive EU u fokusu. REC, Ministarstvo zaštite životnesredine i regulacijeprostopora RepublikeCrne Gore; FinnconsultOy; Stockholm: Scandiaconsult
Natura AB, Beograd, Podgorica, 2003.

⁸ Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on public access to environmental information and repealing Council Directive 90/313/EEC (OJ L 41, 14.2.2003, p. 26–32)

⁹ Directive 2003/35/EC of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 providing for public participation in respect of the drawing up of certain plans and programmes

- Директива 2004/35/ЕЦ о одговорности за штете у животној средини¹⁰
- Директива 2008/99/ЕЦ о заштити животне средине путем кривичног права¹¹
- Директива 2007/2/ЕЦ о установљавању Инфраструктуре за просторне информације у Европској заједници (INSPIRE)¹²
- Директива Савета 91/692/ЕЕЦ од 23. децембра, 1991. г. о уједначавању и рационализацији извештаја о спровођењу одређених директива које се одnose на животну средину¹³
- Уредба 166/2006 о установљавању Европског регистра испуштања и преноса загађујућих супстанци,¹⁴
- Уредба Но 401/2009 о Европској агенцији за животну средину (ЕЕА) и Европској мрежи за информације и посматрање (EIONET)¹⁵
- Уредба 614/2007 LIFE + финансијски инструменти у области животне средине;¹⁶
- Препорука 2001/331/ЕЦ о минималним критеријумима за инспекцију у области животне средине¹⁷

relating to the environment and amending with regard to public participation and access to justice Council Directives 85/337/EEC and 96/61/EC - Statement by the Commission (OJ L 156, 25.6.2003, p. 17–25)

¹⁰ Directive 2004/35/CE of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage (OJ L 143, 30.4.2004, p. 56–75).

¹¹ Directive 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on the protection of the environment through criminal law (Text with EEA relevance) (OJ L 328, 6.12.2008, p. 28–37).

¹² Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE) (OJ L 108 25.4.2007, p. 1–14).

¹³ Council Directive 91/692/EEC of 23 December 1991 standardizing and rationalizing reports on the implementation of certain Directives relating to the environment (OJ L 377, 31.12.1991, p. 48–54).

¹⁴ Regulation (EC) No 166/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 January 2006 concerning the establishment of a European Pollutant Release and Transfer Register and amending Council Directives 91/689/EEC and 96/61/EC (OJ L 33, 4.2.2006, p. 1–17).

¹⁵ Regulation (EC) No 401/2009 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the European Environment Agency and the European Environment Information and Observation Network (Codified version) (OJ L 126, 21.5.2009, p. 13–22).

¹⁶ Regulation (EC) No 614/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 May 2007 concerning the Financial Instrument for the Environment (LIFE+) - Commission statement (OJ L 149, 9.6.2007, p. 1–17)

¹⁷ Regulation (EC) No 614/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 May 2007 concerning the Financial Instrument for the Environment (LIFE+) - Commission statement (OJ L 149, 9.6.2007, p. 1–17).

Правни оквир ЕУ у области животне средине и тенденције Републике Србија

Сви постојећи извори права се највећим делом односе на ограничавања загађења путем увођења минималних стандарда, нарочито за управљање отпадом, загађивање вода и загађивања ваздуха. Комбинацијом примене различитих врста стандарда, затим мера везаних за одређена ограничења у коришћењу природних ресурса, системе дозвола и процедуре информисања, ЕУ је временом настојала подићи ниво заштите и обухватити знатно шири круг питања. Тако је развој законодавства ЕУ почетком деведесетих година био усмерен на остваривање права грађана на здраву животну средину, на учешће јавности у поступку доношења одлука, чије би спровођење могло да утиче на здраву животну средину, на обезбеђивању јавности информација о стању животне средине и остваривању права на правну заштиту у области заштите животне средине. Посебан сегмент напора ЕУ у правцу изградње адекватне легислативе, представља примена и подстицање примене различитих финансијских инструмената у области животне средине.

Једна од карактеристика законодавства ЕУ у области животне средине јесте то што се оно значајним делом ослања на искуства и тенденције међународне заједнице у ширем смислу, настојећи да их прати и имплементира у максималној мери.

У ствари, ЕУ је најчешћи предводник одређених акција, које шири међународна заједница предузима или спроводи у области животне средине, што, имајући у виду научне и друге потенцијале ЕУ, оставља значајног трага на решења која се усвајају у међународним документима. Један од значајних сегмената такве политике ЕУ у области животне средине односи се и на земље у транзицији и у оквиру тога, што је за нас веома битно, земље централне и источне Европе.

Једно од најважнијих питања, са којим се европске земље у транзицији суочавају је хармонизација законодавства у области животне средине са законодавством ЕУ. Она је један од услова, које поставља ЕУ за сарадњу у области животне средине, а у случају земаља кандидата за чланство у ЕУ и један од предуслова за добијање статуса кандидата и отпочињања процеса припрема зачланство. Коначно, један од разлога због којих је хармонизација пожељна јесте и чињеница да је законодавство ЕУ по правилу развијеније и савременије од законодавства већине земаља у транзицији.

На процесу хармонизације еколошког законодавства са законодавством ЕУ интензивно се ради и у Србији, како због намере наше

земље да постане члан ове организације, тако и због чињенице да су тим путем кренуле и све суседне земље са којима делимо значајне природне ресурсе. Преко 30% свих закона, које наша земља треба да донесе у процесу европских интеграција су закони из области заштите животне средине. ЕУ је до сада усвојила више од 200 појединачних прописа који се односе на загађење ваздуха, воде и земљишта, управљање отпадом, мере заштите у области хемијске индустрије и биотехнологије, стандарде производа, процену утицаја на животну средину и заштиту мора. Развојем технологије и чињенице да многе емитоване загађујуће компоненте не остају у једном медију животне средине, већ се преносе из једног медијума у други, јавила се потреба за све већим бројем прописа у области интегрисане контроле загађења. Тако је у септембру 1996. године усвојена Директива Савета 96/61/ЕС о интегрисаном спречавању и контроли загађења која има за циљ постизање интегрисаног спречавања и контроле загађења које потиче из индустријских активности.

Закључак

У претходних неколико година у Републици Србији је успостављен потпуно нов нормативни оквир у области животне средине који је у великом степену усаглашен са правним тековинама ЕУ и којим су створени услови за успостављање нових, делотворнијих административних инструмената заштите животне средине.

Ипак, постоји огроман заостатак у примени и спровођењу прописа, пре свега, због кашњења у доношењу подзаконских аката, недостатка координације између надлежних институција, недовољно развијених механизма за дијалог заинтересованих страна, недостатка капацитета и раскорака између нових надлежности и расположивих финансијских средстава. Достизање високих стандарда ЕУ је дугорочан процес и не могу се очекивати значајнији краткорочни резултати. У наредном периоду ће бити потребна значајна финансијска средства, вероватно већа него што је процењено, а која ће бити велико оптерећење и за привреду и за државу. Додатну препреку може чинити и постојеће схватање да је улагање у заштиту животне средине трошак, а не инвестиција.

Постоје успостављени формални механизми сарадње цивилног сектора и државних институција који омогућавају да комуникација постоји, али се они не користе на задовољавајућем нивоу и организације цивилног друштва још увек нису на адекватан, правремен и смислен начин укључене у разматрање нацрта политика и прописа.

Још увек не постоји довољно развијена свест државних институција да имају обавезу информисања јавности, пружања одговора на постављена питања и достављања тражених информација.

Због нагомиланих проблема, више није потребна само промена свести већ промена животне филозофије у области животне средине, а такође, у основи је потребна и коренита промена у разумевању и погледу на свет свих грађана.

Литература:

1. Bogdanović Slavko, (ur.). (2003) *Direktive EU u fokusu*. REC, Ministarstvo zaštite životne sredine i regulacije prostora Republike Crne Gore; Finn consultancy; Stockholm: Scandia consult Natura AB, Beograd, Podgorica.
2. Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment (OJ L 175, 5.7.1985, p. 40–48, OJ L 73, p.5, OJ L 156).
3. Council Directive 91/692/EEC of 23 December 1991 standardizing and rationalizing reports on the implementation of certain Directives relating to the environment (OJ L 377, 31.12.1991).
4. Directive 2003/35/EC of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 providing for public participation in respect of the drawing up of certain plans and programmes relating to the environment and amending with regard to public participation and access to justice Council Directives 85/337/EEC and 96/61/EC - Statement by the Commission (OJ L 156, 25.6.2003)
5. Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on public access to environmental information and repealing Council Directive 90/313/EEC (OJ L 41, 14.2.2003).
6. Directive 2004/35/CE of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage (OJ L 143, 30.4.2004).
7. Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE) (OJ L 108 25.4.2007).
8. Directive 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on the protection of the environment through criminal law (Text with EEA relevance) (OJ L 328, 6.12.2008).
9. Košičiarová Soňa (2009), *EC Environmental Law*, Plzen: Aleš Čenek.
10. Ninković, Monika, (2004) *Zaštita životne sredine i ekološke parnice u SAD*, Beograd.
11. Regulation (EC) No 166/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 January 2006 concerning the establishment of a European Pollutant Release

- and Transfer Register and amending Council Directives 91/689/EEC and 96/61/EC (OJ L 33, 4.2.2006).
12. Regulation (EC) No 401/2009 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the European Environment Agency and the European Environment Information and Observation Network (Codified version) (OJ L 126, 21.5.2009).
 13. Regulation (EC) No 614/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 May 2007 concerning the Financial Instrument for the Environment (LIFE+) - Commission statement (OJ L 149, 9.6.2007)
 14. Regulation (EC) No 614/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 May 2007 concerning the Financial Instrument for the Environment (LIFE+) - Commission statement (OJ L 149, 9.6.2007).
 15. Volf-Nidermajer Anita, (2004), „Ekološka politika”, Evropa od A do Š – priručnik za evropsku integraciju, Fondacija Konrad Adenauer, Beograd.
 16. W. Birnie, Patricia, (2002), International Law and the Environmental, Oxford.

IMPORTANCE GLORIFICATION EUROPEAN UNION LEGAL FRAMEWORK IN THE FIELD OF ENVIRONMENTAL PROTECTION

Summary: Looking at the situation today to protect the environment, it can be said that various issues of environmental or environment-related activities take up a significant part of the EU. However, only in the early seventies, then European Community (EC) has started to take more intensive political action in this area. This development can be understood if we compare that with the trend of raising awareness of the importance and consequences of global environmental problems as well (not) taking relevant subjects in the wider international community of the late XX Century.

Key words: ecology, laws, EU, harmonization